

Beeldenroute Ton Koops

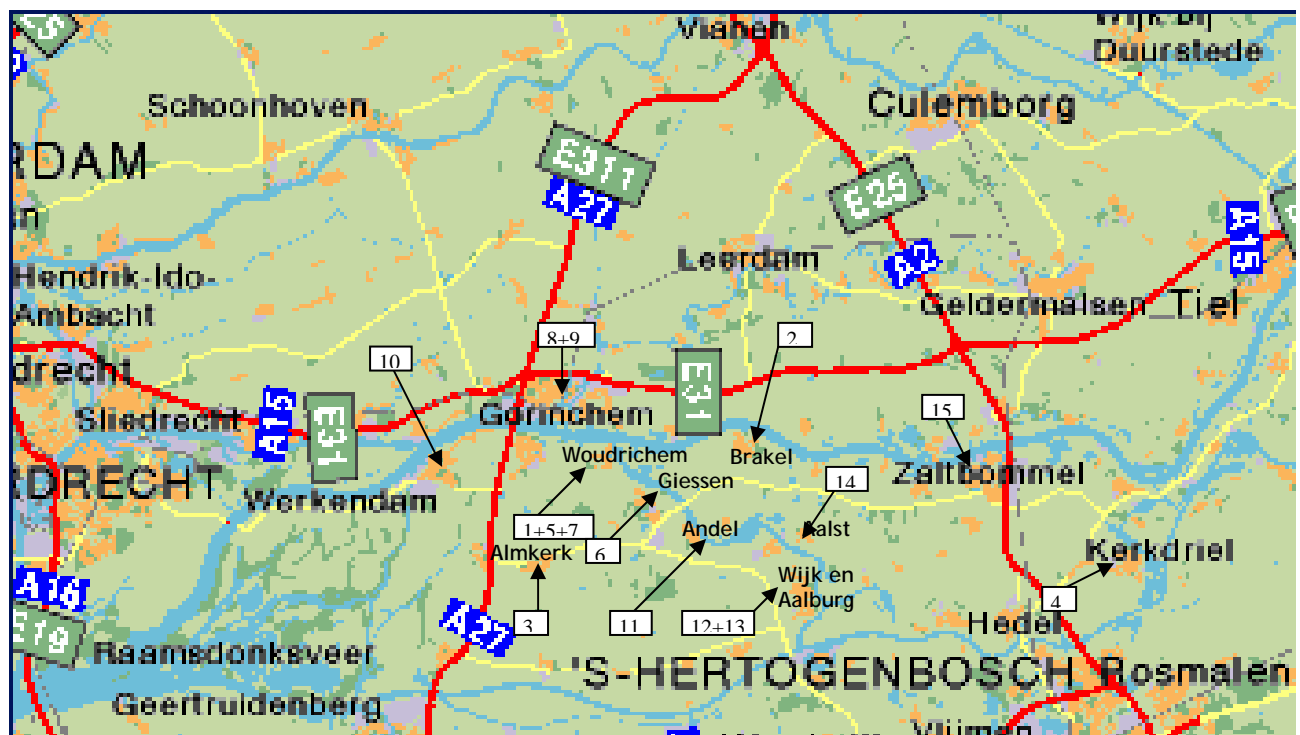
Over Ton Koops

Ton Koops is geboren in 1944 te Waddinxveen en woont sinds 2000 in IJzendijke (Zeeuws-Vlaanderen). Zoals u wellicht weet zijn de meeste openbare kunstwerken van Ton Koops echter in het rivierengebied te bewonderen waar hij gedurende een periode van bijna 30 jaar te Giessen in het Land van Heusden en Altena, woonachtig is geweest.

Over de route

Het is voor een belangstellende goed mogelijk om binnen een paar uur een overzicht van Ton's oeuvre te verkrijgen. Omdat niet alle kunstwerken publiekelijk toegankelijk zijn, is er voor gekozen slechts die werken in de routebeschrijving op te nemen die voor iedereen te bezichtigen zijn. Natuurlijk is het aan u om een ander beginpunt te kiezen of slechts een gedeelte van de route te volgen. Op het landkaartje hieronder vindt u de nummers van de betreffende kunstwerken. Bij ieder kunstwerk kunt u tevens enige interessante details vernemen.

De totale route bedraagt zo'n 100 kilometer. Daarnaast is er een alternatieve route opgenomen die de beelden in Kerkdriel en Zaltbommel over zal slaan en ongeveer 55 kilometer lang zal zijn en dus ook interessant als fietsroute:

Over de beelden van de route

Aanvankelijk werkte Ton Koops zoals zovelen, figuratief.

Uit deze brons realistische periode (1979-1982) zijn de volgende beelden in de route uitingen.

1. Rijkswal, Woudrichem:	“Zalmvisser”
2. Meidijk, Brakel:	“Brakelse vrouw”
3. Molenstraat, Almkerk:	“Spelende kinderen”

Door de jaren heen onderzocht Ton materiaal en figuratie grondig. En geïnspireerd door Arp, Moore en Brancusi kwam hij tot ronde, gestileerde, organische vormen, gepolijst in brons. Deze beelden zijn tot de kern van vorm en beweging teruggebracht. Beelden die helemaal rondvloeien. Dichte beelden met de kracht erin opgesloten.

Uit deze brons abstracte periode (1982-1987) zijn eveneens voorbeelden in de route te zien.

4. Kerkstraat, Kerkdriel:	“Kip”
5. Oudendijk, Oudendijk:	“Fantasiedier”
7. Wethouder de Joodeweg, Woudrichem:	“Samenheid”

Langzaam veranderden de sculpturen van rond naar vlak. Er ontstonden ruimtes en er kwamen diverse vlakken aan de beelden. Zoekend, als mens van zijn tijd, komt hij uit bij andere materiaalkeuzes zoals onder andere het ongenaakbare roestvrijstaal.

Uit deze abstracte periode (1987-heden) waarin naast brons ook ander materiaal werd gebruikt, stammen de volgende objecten die u in de route zal tegenkomen.

6. Almweg, Giessen:	“Vleugels”
8. Havendijk, Gorinchem:	“In de Zon”
9. Westwagenstraat, Gorinchem:	“Joods monument”
10. Beatrixhaven, Werkendam:	“Fokzeilen”
11. Lijsterplein, Andel:	“Gemeenschap”
12. Kerkstraat, Wijk en Aalburg:	“Vredesmonument”
13. De Galerij, Wijk en Aalburg:	“Lijnen”
14. Donkerstraat, Aalst:	“Steenovenvolk”
15. Waalkade, Zaltbommel:	“Jip en Janneke”

Gorinchem

Gorinchem is de ideale plaats om de beeldenroute van Ton Koops te beginnen. Het is per trein bereikbaar en de historische binnenstad leent zich ervoor om bezichtigd te worden. Zoals eerder al aangegeven kunt u in Gorinchem een tweetal kunstwerken van hem bekijken. Tevens heeft het Gorinchems museum (gelegen aan de markt bij de grote kerk) een beeld van Ton Koops in de collectie.

De twee openbare kunstwerken zijn het object “In de zon” en het Joods monument. Het beste uitzicht op het beeld “In de zon” is vanaf de Havendijk. Op de brug heeft u een prachtig blikveld op de Linge haven. Verder is er het Joods gedenkmonument te zien. Dit monument is in 1989 is gemaakt ter nagedachtenis aan de zeventig Joodse burgers die in de tweede wereldoorlog zijn omgekomen. Opvallend is verder dat het monument in 1996 is verplaatst naar een nieuwe bestemming waarbij Ton zelf deze nieuwe locatie mede hielp reconstrueren. Het beeld is nu te vinden op de hoek van de Westwagenstraat en het Melkpad.

“In de zon”
In 1991 door de gemeente Gorinchem aangekocht ter gelegenheid van de kunstmanifestatie “Linge haven in beeld”. Dit 4 meter hoge beeld is gemaakt van plaatstaal.

Het Joods monument (2,5 meter) laat tegen de muur de “menora” (Joodse kandelaar) zien, met op de grond (vertrapt) de concentratiekamp hekken die een bijna spiegelbeeld vormen. Verder zijn de namen van alle omgekomen Joodse inwoners van Gorinchem op de ronde muur erachter weergegeven.

Gorinchem-Werkendam= 11 kilometer

Na in de Westwagenstraat het Joods monument te hebben bekeken gaat de weg via de kleine brug naar links de Nieuwe Wolperensedijk op richting het industrieterrein Avelingen en Hardinxveld. Na een kleine twee kilometer te hebben gereden slaat u direct na het viaduct onder de A27 linksaf richting Breda. Zowel fiets als auto gaan nu de Merwedeburg over. U heeft hierbij

een mooi uitzicht over het Land van Heusden en Altena. Fietsers slaan onderaan de brug linksaf om vervolgens over de dijk richting Werkendam te fietsen. Automobilisten slaan iets verder bij afslag 23 af, richting Werkendam. Beide routes komen elkaar bij de Bandijk in Werkendam weer tegen waarna via de wegen Biesboshaven Zuid en Biesboshaven Noord naar de Beatrixhaven kan worden gereden.

Het beeld "Fokzeilen" is met een hoogte van 7 meter een van de grotere kunstwerken van Ton Koops. De bovenzijde van dit in 1987 geplaatste beeld dat is vervaardigd van roestvrij staal, draait mee op de wind.

Gesitueerd op het havenhoofd heeft u bij het beeld "Fokzeilen" een prachtig uitzicht op het voorbijvarend scheepvaartverkeer.

Werkendam-Almkerk= 10 kilometer

De volgende plaats waar de route u heen leidt is Almkerk. Zowel automobilisten als fietsers rijden via de dijkgraaf Den Dekkerweg terug richting de A27. In plaats van de snelweg opnieuw te vervolgen richting Breda, steekt u nu de snelweg over waarbij u de ANWB-borden richting Almkerk aanhoudt. Na allereerst door het plaatsje Uppel te zijn gekomen bereikt u via de Provincialeweg Noord (een dijkje met aan weerskanten authentieke dijkhuisjes) Almkerk. Bij de rotonde vervolgt u de weg waarna u bij de eerstvolgende grote weg linksaf de Voorstraat in slaat. De Voorstraat loopt over in de Kruisstraat waar rechtsaf de Molenstraat wordt ingegaan. In deze straat vindt u het beeldje "Spelende kinderen".

Dit beeldje stamt uit de beginjaren van Ton Koops en is een van de weinige brons realistische werken die in opdracht zijn gemaakt. Koops begon zich al snel abstract te ontwikkelen met Henri Moore als grote voorbeeld.

"Spelende Kinderen" is een bronzen beeldje waarvoor kinderen van de lagere school, waarop ook de kinderen van Ton Koops les kregen, model hebben gestaan.

Almkerk-Andel= 8 kilometer

Na het riviertje “de Alm” te zijn overgestoken gaat u linksaf het Hoekje in. Langs een aantal sfeervolle boerderijen en het golfterrein aan uw rechterzijde gaat de weg over in de Almweg (provinciale weg N322) richting Giessen en Zaltbommel. Fietsers rijden door het plaatsje Waardhuizen alvorens de provinciale weg over te steken en meteen rechtsaf te slaan.

De N322 wordt vervolgd waarna Giessen wordt bereikt. Fietsers houden het benzinstation aan hun linkerhand en rijden de weg ervoor omhoog met de nieuwbouw van Giessen aan hun linkerhand. Op de dijk aangekomen slaat u rechtsaf richting Andel. De automobilist vervolgt bij de rotonde de weg richting Zaltbommel. Bij de Hoge Maasdijk (eerste afslag) moet rechtsaf worden geslagen richting Andel. Op de dijk heeft u een mooi uitzicht over een boomgaarden recht onder de dijk. Bij de bebouwde kom van Andel slaat u meteen rechts de dijk af. U vervolgt de weg en komt in de Koningin Emmastraat. Bij de derde straat slaat u rechtsaf. U komt dan op het Lijsterplein waaraan ook het bejaardenhuis “De Notenhoff” is gesitueerd. Hier is het beeld “Gemeenschap” geplaatst dat uit cortenstaal is vervaardigd.

Het beeld “Gemeenschap” uit 1987 is een van de eerste beelden waarin Ton Koops van materiaalkeus is veranderd. Dit 2,25 meter hoge beeld is uit plaatstaal vervaardigd en symboliseert geborgenheid en beschutting.

Andel-Wijk en Aalburg 7,5 kilometer

U vervolgt weer uw weg over de Hoge Maasdijk richting Veen en Wijk en Aalburg. Geniet van de mooie boerderijen die vooral binnendijs te zien zijn en de mooie uitzichten over de Afgedamde Maas. Vooral in het voorjaar als de appel- en perenbomen in bloei staan doet dit stukje dijk niet onder voor de beroemde Lingeroute. In Veen ziet u een pontje aan uw linkerkant liggen. Dit pontje gebruikt u straks, na in Wijk en Aalburg te zijn geweest, om naar Aalst over te steken. Nu eerst nog even de dijk volgen tot Wijk en Aalburg. Bij de kerk gaat u rechtsaf de Bergstraat in. Beneden aangekomen opnieuw naar rechts de Kerkstraat in. Hier vindt u het gemeentehuis van Wijk en Aalburg waarvoor het “Vredesmonument” is gesitueerd.

Het
 “Vredesmonument”
 vóór het
 gemeentehuis. Een
 zwerm duiven vliegt
 door een betonnen
 muur waarbij de massa
 de muur doet breken.
 De vogels zijn
 identieke
 roestvrijstalen vormen.

Vervolgens maakt u in de Kerkstraat die u zojuist bent ingeslagen rechtsomkeer. Bij de voet van de dijk gaat de Kerkstraat over in de Grote Kerkstraat die u geheel vervolgt tot de Tempelierstraat. Hier slaat u linksaf en vervolgens meteen rechtsaf de Galerij in. U ziet nu de markante “Uittenhout Designstudio BNO” waartegen het kunstwerk “Lijnen” van Ton Koops is opgenomen.

“Lijnen” is een van de weinige kunstwerken dat tezamen met de het gebouw en in overleg met de architect is geconstrueerd. Zij vormen dan ook een twee eenheid.

Wijk en Aalburg-Aalst= 5 kilometer

Nadat u naar de Grote Kerkstraat bent teruggereeden slaat u via de Molenstoep linksaf en rijdt u de dijk weer op. Over de dijk gaat u nu dus weer terug richting Veen waar u al eerder langs kwam. In Veen aangekomen slaat u af richting de pont die u naar Aalst brengt. Overgestoken rijdt u via de Veerdam linksaf de Dijk op (u bent zodra u de veerpont afgaat al in het dorpje Aalst). Na 150 meter slaat u rechtsaf de Donkerstraat in. (In het kader, van een gemeentelijke herindeling waarin de gemeente Brakel is komen te verdwijnen, is besloten een beeld te plaatsen in het dorpje Aalst). Het “Steenovenvolk”, is opgericht ter nagedachtenis aan de vele arbeiders die vroeger in de steenfabrieken die dit dorp rijk was keihard hebben gewerkt. Het beeld is in 1999 ontworpen en is tot nu toe tevens het laatste beeld in openbare ruimte dat door Ton Koops in het rivierengebied gemaakt werd.

Het
 “Steenovenvolk”
 2 bij 3 meter.
 Saillant detail is
 het feit dat deze
 stenen door Ton
 Koops op de
 originele manier
 gestapeld zijn.

De route splitst zich hier in een kortere route (55 kilometer) en in een langere (100 kilometer). Deze laatste route maakt nu een extra lus via Kerkdriel en Zaltbommel om vervolgens in Brakel, weer bij de kortere route aan te sluiten. Allereerst volgt nu de korte routebeschrijving die u vanuit Aalst direct naar Brakel zal leiden. In de bijlage volgt de langere rit waarin de route vanaf Aalst via Kerkdriel en Zaltbommel naar Brakel verder zal worden uitgewerkt.

Aalst-Brakel= 5 kilometer

Vanuit de Donkerstraat rijdt u terug naar de Maasdijk. Op de dijk aangekomen slaat u rechtsaf. Na ongeveer 1,5 kilometer slaat u rechtsaf en vervolgt uw weg via de Leenderdijk. In het restaurant aan deze dijk kunt u even bijkomen van uw inspanningen. Deze dijk gaat bij het oversteken van de provinciale weg over in de Meidijk. Vervolgens komt u op een T-splitsing met uitzicht op de Waal. U slaat nu linksaf richting Brakel. Na ongeveer 2 kilometer bereikt u Brakel waar u aan uw linkerkzijde het beeld “de Brakelse vrouw” ziet staan. Deze vrouw tuurt angstig over de dijk naar het “wassende water” van de rivier. Iets wat heden ten dage nog steeds van toepassing is aangezien de gehele Bommelerwaard in 1995 nog in verband met dit wassende water geëvacueerd moest worden.

De “Brakelse
 vrouw” is de
 tweede grote
 opdracht die
 Ton Koops
 maakte.
 Het beeld werd
 in 1981 op een
 toepasselijke
 gure herfstdag
 onthuld.

Brakel-Giessen= 6 kilometer

Via de Burgemeester Posweg belandt u opnieuw op de provinciale weg (N322). U slaat rechtsaf richting Giessen. Fietsers kunnen vanaf dit moment via het fietspad dezelfde richting op fietsen.

Na drie kilometer heeft u de mogelijkheid om een omweg te maken naar Slot Loevestein. Dit kasteel ligt op een schiereiland waarbij in ieder geval automobilisten genoodzaakt zijn om dezelfde weg terug te rijden indien ze de beeldenroute willen vervolgen. Voor fietsers is er in de zomer de mogelijkheid om via een voetveer Woudrichem te bereiken en hier de beeldenroute te vervolgen. Ook kan vanuit Woudrichem per pont naar Gorinchem worden gevaren.

Nadat u het sluizencomplex en de afgedamde Maas bent gepasseerd slaat u de eerste afslag rechtsaf de Maasdijk richting Giessen op. U bent al eerder op deze afslag geweest toen u de weg richting Andel afsloeg. U komt vervolgens bij de hervormde kerk en een splitsing. (Zoals u wellicht weet is Giessen de woonplaats van Ton Koops geweest. De oude smederij “De Smidse” aan de Maasdijk aldaar is de plaats waar alle in deze beeldenroute voorkomende beelden zijn ontworpen. Vijftig meter na deze splitsing ziet u aan uw rechterhand “De Smidse” liggen waar Ton Koops heeft gewoond).

Leuk is echter ook het feit dat er in zijn voormalige woonplaats al in 1985 een beeld “Vleugels” genaamd, is geplaatst. U draait hiervoor bij de splitsing bij de kerk linksaf de Burgstraat in. Na een paar honderd meter komt u op een T-splitsing. Hier draait u rechtsaf de Almweg op. Aan uw rechterhand nabij het sportcomplex “De Jager” ziet u dit beeld aan een vijver staan.

Het bronzen beeld “Vleugels” (2,20 meter). De kunstenaar werd bij het ontwerpen van dit beeld geïnspireerd door vogels en vlinders.

Giessen-Woudrichem/Oudendijk= 3 kilometer

Via de Almweg die overgaat in de Veldweg komt u vervolgens in Woudrichem. U vervolgt de route door de afslag richting het centrum van het oude vestigingstadje te nemen. Op de vestingwal gelegen achter de Hoogstraat heeft Ton Koops zijn eerste beeldje in openbare opdracht gemaakt. Het betreft het brons realistische beeldje “De Zalmvisser” dat sinds 1979 op de vestingwal in het centrum van het stadje over het rivierengebied uitkijkt. De vestingwal ligt aan de waterkant van het stadje nabij het voormalige raadhuis. Verder zijn er in en nabij het stadje nog twee beelden uit zijn brons abstracte tijd te bekijken. Dit is het beeld “Samenheid” dat voor het bejaardenhuis “Lemmenskamp” bij het winkelcentrum “Het Rondeel” te zien is.

En in het plaatsje Oudendijk kunt u het “Fantasiedier” op het schoolplein bij de basisschool aan de Oudendijk bekijken.

Rechts ziet u het beeldje “de Zalmvisser” aan de samensmelting van Maas en Waal. U heeft hier een prachtig uitzicht op de voorbijvarende scheepvaart en ziet zowel Slot Loevestein als Gorinchem liggen.

De beelden “Samenheid” en “Fantasiedier” stammen uit de brons abstracte periode.

Hiermee eindigt de Ton Koops beeldenroute. Wij hopen dat u zich een goed beeld heeft kunnen vormen van de verschillende stijlen die het werk van Ton Koops door de jaren heen hebben gekenmerkt. Verder hopen wij dat u een idee heeft gekregen van dit gebied van rivieren en uiterwaarden, ruimte, licht en prachtige luchten. De wind in de populieren en het, soms overstromende, water. Een plek die voor Ton Koops zowel bewust als onbewust een bron van inspiratie was.

Bijlage beeldenroute.

Aalst-Kerkdriel= 15 kilometer

Vanuit de Donkerstraat rijdt u terug naar de Maasdijk. Op deze dijk aangekomen slaat u linksaf richting Nederhemert-Noord. Via de Maasdijk passeert u na een aantal kilometer dit dorpje. De Maasdijk gaat over in de Wellseindsedijk en een paar honderd meter verder in de Slikwensedijk. Dan komt de dijk uit op een brede weg (N831). Door linksaf te slaan belandt u via Ammerzoden en Hedel in Kerkdriel. Indien u vanuit het Zuiden ('s-Hertogenbosch e.v.) komt kunt u ook bij afslag 19 van de A2 de tocht beginnen door daar richting Kerkdriel af te slaan. Aan de Bulkseweg ziet u vervolgens het beeld "de Kip".

De grotere versie van dit beeld is pas in 1995 door de gemeente Kerkdriel gekocht. Vermeldenswaard is verder dat alle bronzen beelden van Ton Koops hier in Kerkdriel door bronsgieter Willem van Tussenbroek gegoten zijn.

Het ontwerp van dit beeld dateert uit de begin jaren tachtig en is een van de beelden die in klein formaat het meest is verkocht. Tevens staat een tweede exemplaar van dit formaat voor de bedrijf in Luzern (Zwitserland).

Kerkdriel-Zaltbommel=8 kilometer

Via de Pietersdijk of de Bulkseweg komt u terug op de N831. U gaat rechtsaf richting Zaltbommel. Bij de rotonde volgt u de borden Zaltbommel (N322). U passeert opnieuw de A2 en volgt de borden richting het centrum. Op het marktplein (Gamersestraat) aangekomen kunt u de auto parkeren. De Waalkade waar het beeldje van "Jip en Janneke" staat is namelijk voor auto's moeilijk bereikbaar.

Het beeldje “Jip en Janneke” is gemaakt ter ere van het feit dat tekenares Fiep Westendorp in Zaltbommel is geboren.

Op de Waalkade heeft u een prachtig uitzicht op de Waal en de brug waarover dichter Martinus Nijhof het gedicht “Ik ging naar Bommel om de brug te zien” heeft geschreven. Tevens is hier alle mogelijkheid om in dit middeleeuwse plaatsje een hapje of drankje te nuttigen.

Zaltbommel-Brakel= 15 kilometer

Fietsers dienen vanaf het marktplein de Gamerschedijk richting Gameren en Brakel te volgen. De brug laat u achter u en u volgt nu tot Brakel de Waal die aan uw rechterhand is gelegen. Als automobilist heeft u de keuze om via de provinciale weg (N322) richting Gameren en Brakel te rijden. Bij de afslag Brakel volgt u de Burgemeester Posweg en slaat u af richting Leerdam (via het veer te bereiken). U volgt deze weg tot u op de dijk bent aangekomen. Hier slaat u rechtsaf en ziet u na ongeveer 50 meter “de Brakelse Vrouw” aan uw rechterhand. U kunt nu verder de korte routebeschrijving weer vervolgen te beginnen bij het traject **Brakel-Giessen**.